ROZDZIAŁ PIERWSZY

Planowanie finansowe: twoja mapa drogowa

JEŻELI NIE WIESZ, DOKĄD ZMIERZASZ, SKĄD BĘDZIESZ WIEDZIAŁ, ŻE DOTARŁEŚ DO CELU.

NIKT Z NAS NIE PLANUJE PORAŻKI. TO NASZE PLANY SĄ CZĘSTO PORAŻKĄ.

Ania dokładnie wie, czego chce. Już w wieku 13 lat miała na oku mały czerwony samochód i tylko czekała na moment, kiedy skończy 17 lat i zdobędzie prawo jazdy.
W wieku 18 lat Mateusz rozmyśla o swoim pierwszym roku na uczelni. Jego rodzice nie mają wystarczającej ilości pieniędzy na wydatki związane ze studiami, więc Mateusz zamierza zaoszczędzić większość zarobków ze swojej letniej pracy w charakterze robotnika budowlanego.
Szesnastoletni Janusz wydał ostatnio równowartość czterech miesięcy swojej dorywczej pracy na program komputerowy do obróbki filmów. Razem z kolegami i koleżankami z kółka aktorskiego mogą teraz nakręcać filmy, które potem opublikują na stronie internetowej swojej szkoły.

Co łączy ze sobą wszystkich tych uczniów? Robią oni pożytek ze swoich pieniędzy. Na dodatek, niezależnie od tego, czy zdają sobie z tego sprawę, czy nie, wykorzystują oni pewien rodzaj planu, który pozwala im osiągać osobiste cele. O tym właśnie opowie ten rozdział: jak sprawić, by twoje pieniądze pomagały ci w osiąganiu twoich celów. Twoi rodzice, zapytani o tę kwestię, zapewne nazwaliby ją planowaniem finansowym, a więc i my będziemy ją tak nazywać.

Kilka pytań, na które będziesz umiał odpowiedzieć po zapoznaniu się z tym rozdziałem, to:

- Jakie etapy wyróżniamy w procesie osobistego planowania finansowego?
- W jaki sposób ustalać cele metodą SMART?
- Jak twoje wybory i decyzje wpływają na ilość twoich pieniędzy?
- W jaki sposób pieniądze mogą pomóc w czerpaniu satysfakcji z życia?

SPOJRZENIE OGÓLNE:

Czym jest planowanie finansowe?

Kiedy murarze rozpoczynają budowę domu, kierują się prostą zasadą: „zaplanuj swoją pracę, pracuj według swojego planu". Spróbuj sobie wyobrazić, co by się działo, gdyby zaczęli po prostu układać cegły jedną po drugiej i wznosić ściany bez żadnego planu. Nikt chyba nie chciałby mieszkać w takim domu.

Osobiste planowanie finansowe to proces określania celów, tworzenia planu i wprowadzania tego planu w życie. Jest to podstawowy schemat wszystkich operacji dokonywanych na twoich pieniądzach, w tym wydawania ich, brania kredytów, oszczędzania i inwestowania. Część ludzi potrafi dobrze planować i uzyskuje płynące z tego korzyści: lepsze samochody, wygodne domy, oszczędności, atrakcyjne podróże. Reszta ludzi nigdy nie nauczy się planowania i ciągle będzie mieć zbyt mało pieniędzy, żyjąc od wypłaty do wypłaty przez całe swoje życie.

Z czego więc wynika ta różnica i jakie są elementy poprawnego planu finansowego? Przyjrzyj się poniższemu schematowi.

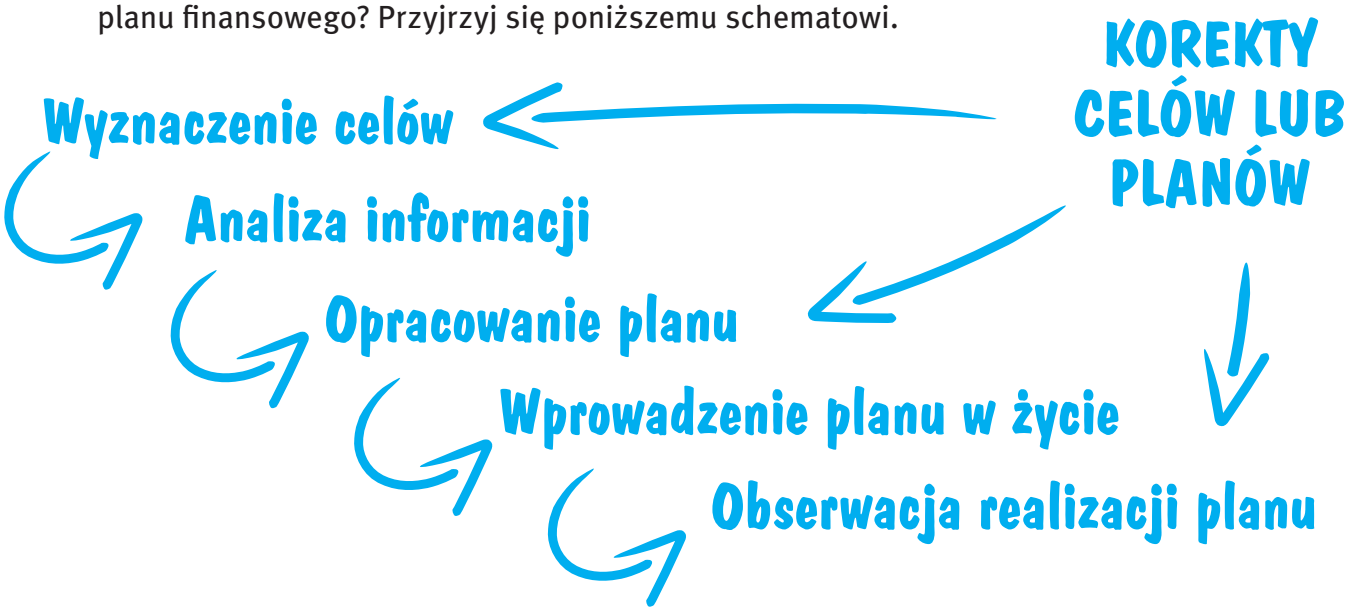

Zwróć uwagę, że planowanie finansowe jest ciągłym procesem myślowym. Sam plan może istnieć w formie pisemnej, jednakże powinien się on z czasem zmieniać, ze względu na zmieniające się wokół ciebie okoliczności. Przyjrzyjmy się teraz każdemu z elementów planowania finansowego nieco bardziej szczegółowo.

– Czy nie mógłby pan mnie poinformować, którędy powinnam pójść? – spytała Alicja.
– To zależy w dużej mierze od tego, dokąd pragnęłabyś zajść – odparł Kot-Dziwak.
– Właściwie wszystko mi jedno.
– W takim razie również wszystko jedno, którędy pójdziesz.
– Chciałabym tylko dostać się dokądś – dodała Alicja w formie wyjaśnienia.
– Ach, na pewno tam się dostaniesz, jeśli tylko będziesz szła dość długo.

Lewis Carroll: Alicja w Krainie Czarów

DOBRY PLAN FINANSOWY ODRÓŻNIA POTRZEBY OD ZACHCIANEK.

Czy pamiętasz historię Alicji w krainie czarów? Jest tam scena, w której spotyka ona Kota-Dziwaka i pyta go o drogę. Na nieszczęście dla Alicji, nie była ona pewna, dokąd zmierza. To, co Kot-Dziwak powiedział Alicji, zawiera prawdę cenną również dla ciebie: bez planu działania czy też mapy drogowej nigdy nie będziesz wiedział, czy dotarłeś do celu, ponieważ nie będziesz wiedział, dokąd w ogóle zmierzałeś.

Zapewne najważniejszą częścią planowania finansowego jest wiedza o samym sobie:
Kim chcesz być? Co chcesz uzyskać dzięki pieniądzom?
Jakiej pragniesz drogi zawodowej? Gdzie chciałbyś mieszkać?
Jaki chciałbyś posiadać samochód?
Odpowiedzi na te pytania, w mniejszym lub większym stopniu, związane są z pieniędzmi.

Poza nielicznymi wyjątkami, większość z nas nie ma wystarczającej ilości pieniędzy, aby realizować wszystkie swoje plany. Zamiast tego zmuszeni jesteśmy dokonywać WYBORÓW i poszukiwać KOMPROMISÓW, ze względu na ograniczone ilości czasu i pieniędzy – ograniczone zasoby w ujęciu ekonomicznym. Aby ułatwić te wybory, dobry plan finansowy odróżnia potrzeby od zachcianek.

Potrzeby dotyczą podstawowych elementów życia: żywności, odzieży, mieszkania itp., natomiast zachcianki podnoszą jakość życia. Wyjście do kina, jedzenie poza domem albo, jeśli masz samochód, to być może sobotni wyjazd za miasto (przez który wydajesz pieniądze na benzynę) to zachcianki. Są to atrakcyjne i interesujące rzeczy, ale świat nie skończyłby się, gdybyś raz nie poszedł do kina. Nie ma niczego złego w zachciankach, jednakże w przypadku większości ludzi o ograniczonych zasobach pieniężnych, potrzeby zaspokajane są w pierwszej kolejności. Pomyśl, jak byś określił kogoś, kto przez trzy dni nic nie je, tylko po to, aby pójść ze znajomymi do kina? Trudno chyba takie zachowanie określić jako odpowiedzialne.

Wpisz w środkowej kolumnie tabeli **ZADANIA 1.1** pięć przedmiotów lub czynności, na które chciałbyś w najbliższej przyszłości wydać pieniądze. Następnie zastanów się nad każdym z tych punktów i postaw znaczek „V" w kolumnie „Potrzeba" lub „Zachcianka", tak by określenia te – według ciebie – zostały użyte prawidłowo. Porównaj swoje odpowiedzi z kimś z twojej klasy i odpowiedz na pytania:

1. Czy jest jakaś różnica pomiędzy twoimi i jego/jej potrzebami?
2. Jak wygląda sprawa z twoimi zachciankami?
3. Czy zauważyłeś, że zachcianki stają się czasem potrzebami? Jak myślisz dlaczego?

MOJE POTRZEBY I ZACHCIANKI: Czy potrafię je rozróżnić?

POTRZEBA	Przedmiot/Czynność	ZACHCIANKA

Ludzie definiują swoje potrzeby i zachcianki w różny sposób, w zależności od własnego systemu wartości, i jest to zupełnie normalne. Po prostu każdy z nas jest inny. Można powiedzieć, że twój system wartości to zbiór twoich przekonań i zwyczajów, które są dla ciebie bardzo ważne. Na twoje wartości może mieć wpływ wiele czynników, takich jak: rodzina, znajomi, nauczyciele, kościół lub praca.

Niezależnie od tego, czy jesteś tego świadomy, czy nie, posiadasz własny system wartości. Część z tych wartości może dotyczyć pieniędzy, przykładowo może to być rzetelność w regulowaniu zobowiązań. Im bardziej jesteś świadomy wartości ważnych dla ciebie, tym łatwiej jest wybrać cele, które sprawią, że twoje życie będzie satysfakcjonujące. Abyś mógł łatwiej zidentyfikować swoje osobiste wartości, wykonaj **ZADANIE 1.2**.

Jedną z najlepszych dróg planowania własnej przyszłości jest rozumienie własnych celów i podążanie za nimi.

ZADANIE 1.2

MOJE WARTOŚCI

Wartość	Dlaczego jest dla mnie ważna?

QUO VADIS?
DOKĄD
ZMIERZASZ?

Określanie celów

Cel jest pewnego rodzaju stacją docelową – czymś, czego pragniesz lub potrzebujesz i co osiągasz, podejmując określone kroki. Wyznacza kierunek w twoim planie działania. Jedną z najcenniejszych umiejętności, jakich możesz się nauczyć, jest precyzyjne określanie własnych celów. Twoim celem może być wyjazd do Zakopanego podczas ferii zimowych. Możesz zaplanować sobie zakup nowych kolumn do słuchania ulubionej muzyki. Może to być również zamiar kupna nowej kurtki, z racji tego, że stara jest już za mała.

Aby działać naprawdę skutecznie, powinno się zawsze określać swoje cele na piśmie, w sposób dla siebie zrozumiały. Cele twoich znajomych mogą być naprawdę świetne, ale nie będą znaczyć dla ciebie tyle, ile twoje własne, oparte na twoim własnym systemie wartości. Pomocna może okazać się metoda określania celów zwana „inteligentną" (z ang. SMART), dzięki której określanie własnych celów będzie dokonywane rzeczywiście w „inteligentny" sposób. Sposób ten zakłada, że cele będą:

S
M
A
R
T

Szczegółowe. „Chcę spędzić całe ferie zimowe w Karpaczu.", a nie: „Chciałbym porobić coś fajnego w czasie ferii zimowych".

Mierzalne. „Potrzebuję 200 złotych na noclegi i tygodniowe wyżywienie oraz na mój wkład w opłaty za paliwo.", a nie: „Potrzebuję trochę pieniędzy na wycieczkę".

Ambitne. „Będę oszczędzał 20 złotych tygodniowo od początku roku szkolnego do ferii zimowych.", a nie: „Na pewno dostanę jakieś prezenty na gwiazdkę, a jak zabraknie, to poproszę mamę".

Realistyczne. „Planuję przejechać samochodem z Gdańska do Karpacza w ciągu 12 godzin, korzystając z pomocy drugiego kierowcy.", a nie: „Chcę przejechać z Gdańska do Karpacza w 6 godzin".

Terminowe. „Do 31 stycznia zaoszczędzę 200 złotych na wydatki związane z podróżą", a nie: „Zamierzam zebrać wystarczającą ilość pieniędzy do zimy".

Traktuj swoje cele jako założenia, kim chciałbyś być, co chciałbyś robić czy mieć. Innymi słowy – dokąd zmierzasz. Pamiętaj, że wyznaczanie „inteligentnych" celów zakłada, że są one realne i osiągalne.

Horyzonty czasowe celów

Podczas planowania pomocne jest dzielenie celów na trzy grupy według dotyczących ich horyzontów czasowych.

Horyzonty czasowe przykładowych celów

Krótkoterminowe: zaoszczędzić 60 złotych do pierwszego dnia następnego miesiąca, abym mógł zabrać moją dziewczynę na pizzę i do kina.

Średnioterminowe: oszczędzać 10 złotych tygodniowo przez najbliższe 25 tygodni, aby kupić sobie nowy strój na bal.

Długoterminowe: oszczędzać przez najbliższe 4 lata 2000 złotych rocznie z zarobionych latem pieniędzy, na samochód.

Cele krótkoterminowe ograniczone są trzymiesięcznym horyzontem czasowym. Cele średnioterminowe dotyczą okresów od 3 miesięcy do 1 roku, zaś długoterminowe - powyżej 1 roku. Cele długoterminowe wymagają do ich realizacji cierpliwości i gotowości, by zrezygnować z czegoś, czego pragniemy teraz, na rzecz czegoś lepszego w przyszłości. Nazywa się to odroczonym zaspokajaniem potrzeb. Dla przykładu, można kupić sobie nowy komputer w danej chwili na kredyt, płacąc za niego prawdopodobnie więcej, lub zaoszczędzić pieniądze i kupić go później za gotówkę. Ogólnokrajowy wskaźnik oszczędności jest dość niski, co wskazuje, że wielu ludzi woli od razu zaspokoić swoje potrzeby, niż poczekać!

Wykonaj **ZADANIE 1.3**, wpisując do tabeli kilka Twoich własnych celów. Zadbaj o to, aby wyglądały one „SMART"!

Jeżeli jesteś taki jak większość ludzi, zauważysz zapewne, że realizacja twoich celów wymaga większej ilości pieniędzy, niż jesteś w stanie odłożyć. Nie łam sobie teraz tym głowy. Później spróbujemy znaleźć jakieś rozwiązanie dla tego problemu.

ZADANIE 1.3

MOJE CELE

Szczegółowy cel	Data osiągnięcia	Horyzont czasowy (krótkoterminowy, średnio- czy długoterminowy)	Szacowany koszt	Ilość pieniędzy konieczna do oszczędzenia tygodniowo
			OGÓŁEM	OGÓŁEM

Możesz być z siebie dumny! Ten pierwszy krok był naprawdę wielki! Naprawdę, trzeba się dowiedzieć o sobie wielu rzeczy – o swoich potrzebach, zachciankach i wartościach – zanim określi się swoje cele zgodnie z metodą SMART, czyli w „inteligentny" sposób. Na szczęście teraz będzie już łatwiej. Już w tej chwili wiesz bardzo wiele o kolejnym kroku, ponieważ to właśnie ty jesteś teraz głównym źródłem informacji.

Drugim krokiem w planowaniu finansowym jest określenie informacji o samym sobie. Zacznijmy od sytuacji, w której znajdujesz się teraz. W jaki sposób zdobywasz pieniądze? Masz jakąś pracę czy otrzymujesz kieszonkowe? Ile zarabiasz tygodniowo lub miesięcznie?

Teraz zastanów się, na co przeznaczasz swoje pieniądze. Ile wydajesz tygodniowo? Na co zazwyczaj wydajesz swoje pieniądze? Czy zalegasz komuś z pieniędzmi za coś, co już kupiłeś? Być może pożyczyłeś pieniądze od rodziców na kupno twojego pierwszego samochodu albo od brata lub siostry na wyjście do kina.

Odpowiedzi na takie pytania pozwolą bardzo dokładnie określić twoją obecną sytuację finansową. Ma to duże znaczenie, ponieważ twoje zasoby finansowe (rzeczy, które posiadasz, i pieniądze, które zarabiasz lub otrzymujesz) mają bezpośredni wpływ na obrane przez ciebie cele.

Aby pomóc sobie odpowiedzieć na te pytania, możesz śledzić przepływy twoich pieniędzy z użyciem Rejestru Finansów Osobistych. Przepływy pieniędzy służą po prostu do mierzenia ilości pieniędzy, które zarabiasz i pieniędzy, które wydajesz. Będziemy mówić znacznie więcej o przepływach pieniędzy w **ROZDZIALE TRZECIM**. Zrozumiesz wówczas, że przepływy pieniędzy mają bezpośredni wpływ na twoje cele.

Aby ułatwić sobie określenie sytuacji swoich zasobów finansowych, wypełnij poniższy Rejestr Finansów Osobistych. Wykorzystaj formularz z **ZADANIA 1.4** jako wzór i, czyniąc zapisy w notatniku lub na kartce, prześledź przepływy twoich pieniędzy w ciągu następnych kilku tygodni.

Informacje te wykorzystamy później, w **ROZDZIALE TRZECIM**. Teraz postaraj się wypełnić tabelkę dla ostatnich siedmiu dni.

Jeśli nie pamiętasz każdej złotówki, którą wydałeś czy otrzymałeś, nie przejmuj się tym. Po prostu zrób to najlepiej, jak potrafisz. Zachowaj jednak wyraźny podział na kolejne dni.

ZADANIE 1.4

REJESTR FINANSÓW OSOBISTYCH

TYDZIEŃ	WPŁYWY (+PLN)	WYDATKI (–PLN)
Poniedziałek		
Wtorek		
Środa		
Czwartek		
Piątek		
Sobota		
Niedziela		
OGÓŁEM		
RÓŻNICA (wpływy – wydatki)	PLN	PLN

Teraz, kiedy już masz pewne pojęcie o tym, gdzie się znajdujesz (o stanie twoich zasobów finansowych), oraz o tym, dokąd zmierzasz (o twoich celach), cała sztuka polega na tym, by wymyślić najlepszy sposób, jak tam dotrzeć. Aby to zrobić, przejdź do kolejnego kroku.

Odszukaj cele, które wypisałeś w tabeli „Moje cele". Jaką kwotę pieniędzy musisz oszczędzać tygodniowo? (**ZADANIE 1.3**)

_____ złotych

Teraz spójrz na swój Rejestr Finansów Osobistych z ostatniego tygodnia. Jaką ilość pieniędzy udało ci się odłożyć na koniec tygodnia? (**ZADANIE 1.4**)

_____ złotych

Jeżeli udało ci się odłożyć trochę pieniędzy, to jest nieźle i możesz zaczynać drogę ku swoim celom. Jeśli natomiast nie odróżniasz się od większości ludzi, odłożone przez ciebie pieniądze nie wystarczą na realizację twoich zamierzeń. Masz zatem ograniczone zasoby. Stwierdzenie ograniczoności posiadanych zasobów nie należy do przyjemnych rzeczy – nikt przecież nie lubi, gdy brakuje mu na coś pieniędzy. Co powinieneś w takiej sytuacji zrobić?

Czas podjąć jakieś decyzje finansowe i rozpocząć formułowanie planu. Podejmowanie decyzji jest procesem rozważania i analizy informacji, mającym na celu dokonanie wyborów.

CZY WIESZ, ŻE...

37% nastolatków wydaje na własne potrzeby mniej pieniędzy, niż to wynika z ich potrzeb.

16% nastolatków deklaruje, że potrzebuje więcej niż 100 zł tygodniowo na własne potrzeby, zaś 7% potrzebuje więcej niż 200 zł tygodniowo.

Według ogólnopolskiej ankiety tylko 32% uczniów szkół ponadgimnazjalnych kiedykolwiek opracowało pisemny plan wykorzystania własnych pieniędzy.

33% nastolatków określa siebie za osoby niezbyt oszczędne, zaś 13% za osoby zdecydowanie nieoszczędne.

Podejmowanie decyzji

Powiedzmy, że obrałeś sobie dwa cele do realizacji. Oto one:

Cel A → **Oszczędzać 10 złotych tygodniowo przez najbliższe cztery tygodnie, aby móc kupić płytę.**

Cel B → **Oszczędzać 25 złotych tygodniowo przez najbliższe 6 tygodni, aby kupić sobie nowe buty.**

Uśrednione wartości z Twojego Rejestru Finansów Osobistych mówią, że oszczędzasz tylko 12,5 złotych tygodniowo. Który cel wybierasz – A czy B?

Jeśli zdecydujesz się na płytę, z całą pewnością uda ci się ją zdobyć w ciągu 4 tygodni. Będziesz miał nawet co tydzień dwa i pół złotego nadwyżki, którą będziesz mógł odłożyć na realizację kolejnych celów. Wybór płyty oznacza jednak, że nie masz szansy na zdobycie nowych butów w najbliższej przyszłości.

Innym rozwiązaniem jest wykorzystanie całych swoich pieniędzy na Cel B (buty). Nie masz wystarczających dochodów, aby oszczędzać wymaganą sumę tygodniowo, więc będziesz musiał poczekać 12 tygodni na zaoszczędzenie 150 złotych – to jest odroczone zaspokojenie potrzeb. W końcu jednak ci się uda. Oczywiście, wydanie całych pieniędzy na buty powoduje, że tracisz nadzieję na kupno płyty.

Trzecią możliwością byłoby podzielenie twoich oszczędności pomiędzy dwa cele (powiedzmy 5 złotych na płytę, a reszta na buty). W takim wypadku, musiałbyś poczekać znacznie dłużej na realizację obu celów jednocześnie, ale twój wysiłek zbliżałby cię przynajmniej do obu z nich.

Mógłbyś również próbować zwiększyć swoje dochody (poprosić o podwyżkę kieszonkowego lub poszukać możliwości zarobienia paru groszy) albo zmniejszyć swoje wydatki. W przypadku części osób te metody działają bardzo dobrze, w przypadku innych – gorzej. Znacznie więcej będziemy na ten temat mówić w dalszej części. Tymczasem jednak skupmy się na twoich celach.

Aby pomóc sobie wybrać jeden z nich, wypisz wszystkie argumenty za i przeciw przy każdym z wyborów. Spójrz na poniższy przykład ukazujący początek postępowania.

WYBÓR PŁYTY ZAMIAST BUTÓW

ZA

Dostateczne oszczędności na cel A (10 złotych/tydzień)
2,5 złotych odłożone co tydzień na inne potrzeby

PRZECIW

Mogę odkładać tylko 2,5 złotych/tydzień na cel B
Buty zdobędę z dużym opóźnieniem

Zapewne już rozumiesz, o co chodzi. Może być więcej „za" niż „przeciw", albo odwrotnie. Najczęściej nie ma jednego „prawidłowego" wyboru. Dlatego też należy podejmować decyzje w oparciu o wartości, które wypisałeś we wcześniejszym ćwiczeniu, i jednocześnie zaakceptować pewne kompromisy. Wielu ludzi nie lubi kompromisów. To naprawdę trudne! Wybór jednej z możliwości nierzadko oznacza całkowitą rezygnację z innego założenia. W języku ekonomicznym nazywa się to kosztem utraconych korzyści.

W naszym przykładzie płyty i butów, wybór płyty oznacza opóźniony zakup butów. Rezygnujemy z możliwości zdobycia butów w sześć tygodni.

Spójrz na to z innej strony. Kiedy wydajesz pieniądze na pizzę, frytki czy lody, nie będziesz już mógł ich wydać na benzynę do swojego samochodu. Wybierając „paliwo" dla swojego organizmu, rezygnujesz z paliwa dla swojego samochodu. Co jest gorsze – pusty żołądek czy bak? Tylko ty potrafisz zdecydować. Być może w obliczu ograniczonych środków nie możesz zapewnić sobie obu rzeczy na raz. Koszt utraconych korzyści związany z kupnem jedzenia na mieście oznacza brak paliwa w baku. Tym sposobem, wybierając coś, zdajesz sobie sprawę, że jednocześnie z pewnych możliwości musisz zrezygnować. Jest to jednak całkiem normalne. Większość ludzi żyje w taki sposób.

Poniżej znajduje się pusta tabela „za i przeciw” (**ZADANIE 1.5**), którą możesz wypełnić, aby ułatwić sobie przemyślenie własnych wyborów. Wybierz dwa cele, spośród tych, które postawiłeś sobie w **ZADANIU 1.3**.

Postaraj się przeanalizować każdą z decyzji z różnych punktów widzenia. Dobrym pomysłem jest poproszenie o opinię innych ludzi, takich jak: twoi znajomi, nauczyciele czy rodzice!

MOJA DECYZJA

Cel 1

ZA	PRZECIW

Cel 2

ZA	PRZECIW

Najważniejszym elementem planowania wpływającym na podejmowanie decyzji jest upewnienie się, czy twój dochód zapewni ci wystarczające oszczędności dla realizacji celów. Skoro zdecydowałeś już, które z celów realizować teraz, a które odłożyć na później, przyszedł czas na wykonanie kolejnego kroku w procesie planowania finansowego.

Mając gotowy plan w ręku, wszystko, co musisz teraz zrobić, to rozpocząć wprowadzanie go w życie. Zrozumienie tego, co należy zrobić, i podjęcie działań może być prawdziwym wyzwaniem. Wymaga to samodyscypliny.

Czy uczyniłeś jakieś postanowienia noworoczne w tym roku? Czy któreś z nich już zostało naruszone? Jeśli tak, to zapewne rozumiesz doskonale, jak ciężko jest czasem trzymać się własnych postanowień.

W dalszej części mówić będziemy o różnych pomysłach na to, co zrobić, aby utrzymać się na właściwej drodze. Jedną z najbardziej podstawowych rzeczy, jaką możesz zrobić już dziś, jest znalezienie osoby, która będzie dopingować cię i pomagać ci odpowiedzialnie podchodzić do twoich celów.

TRZY FUNDAMENTALNE ZASADY W POSTĘPOWANIU Z PIENIĘDZMI:

UMIARKOWANIE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

REALIZM

Z racji tego, że w takiej czy innej formie będziesz używał pieniędzy przez całe swoje życie, możesz rozpocząć szlifowanie umiejętności obchodzenia się z nimi już dziś.

Uświadom sobie, że o ile jakimś sposobem nie staniesz się bogaczem, będziesz miał zawsze ograniczone środki do rozdysponowania. To jest REALIZM.

Jeśli będziesz odpowiednio rozporządzać swoimi pieniędzmi, możesz zapewnić wiele korzyści sobie i innym. Z drugiej zaś strony, jeśli całe pieniądze roztrwonisz, będzie to tylko twoja wina. To jest ODPOWIEDZIALNOŚĆ.

Pamiętasz kwestię odroczonego zaspokojenia potrzeb? Wykazujesz UMIARKOWANIE, kiedy potrafisz sam kontrolować siebie na tyle, żeby oszczędzać pieniądze na swoje cele w przyszłości, zamiast wydawać je od razu.

Osobista odpowiedzialność finansowa

KONTROLUJ SWOJE PIENIĄDZE – NIE POZWÓL, ABY TO ONE CIEBIE KONTROLOWAŁY.

W ostatnich latach, pomimo dynamicznego rozwoju gospodarczego, coraz więcej ludzi popada w kłopoty finansowe, które powodują, że nie są oni w stanie spłacać swoich długów. Co więcej, wiele osób pracujących, a nawet dobrze zarabiających, staje się nagle bankrutami, a ich majątek jest zajmowany przez komornika. Prawie zawsze jest to związane z nieodpowiedzialnym obchodzeniem się przez te osoby z pieniędzmi.

Jeśli chodzi o odpowiedzialność za swoje pieniądze, to musisz pamiętać, że masz wybór. I jeśli będziesz postępował z nimi mądrze i z rozwagą, będzie można o tobie powiedzieć, że jesteś odpowiedzialny w swoich działaniach i decyzjach. Znajdź sobie kogoś, kto pomoże ci utrzymać się w twoich postanowieniach, np.: mamę, tatę albo brata lub siostrę. Pokaż im cele, które wcześniej wypisałeś. Opowiedz im o swoich planach. Poproś ich następnie, aby razem z tobą sprawdzali co tydzień, jak ci idzie.

Możesz też poprosić kolegę lub koleżankę, aby co jakiś czas sprawdzali twoje postępy. Najważniejsze, abyś zrozumiał, że nie musisz iść tą drogą samotnie. Twoje szanse na sukces są znacznie większe, jeśli masz jakiegoś partnera, który wesprze cię w chwilach zniechęcenia. Praca nad czymś ważnym w towarzystwie kogoś, kto cię wspiera (ćwiczenia, praca domowa itp.), jest najczęściej znacznie łatwiejsza do wykonania, niż podobne zadanie wykonywane samotnie.

Kiedy już przygotujesz plan, musisz mieć świadomość, że będzie trzeba go zmieniać na przestrzeni czasu. Z pewnością napotkasz jakieś nieoczekiwane przeszkody. Zmianom mogą ulegać zarówno twoje cele, jak i twoje zasoby. Jest to zupełnie

normalne, bo takie po prostu jest życie. Możesz być zmuszony do poniesienia nieoczekiwanego wydatku, np. za przebitą oponę w rowerze. Z drugiej zaś strony możesz otrzymać 100 złotych od swojej ciotki na urodziny. W przeciągu czasu zdarzać się będą i pozytywne, i negatywne sytuacje.

W dalszej części będziemy objaśniać, jak radzić sobie z nieoczekiwanymi wydatkami. Na razie najważniejszą rzeczą jest obserwowanie planu i dbanie o jego elastyczność. W końcu jest to tylko plan. Pamiętaj zawsze, że nie jest on czymś ustalonym na wieki, ale raczej czymś, co ma wyznaczać ci pewien kierunek.

Z czasem twoje wartości i cele mogą ulegać zmianom. Nie obawiaj się poprawiania swojego planu finansowego. Kiedy już uda ci się zrealizować któryś z celów, wykreśl go z listy. Następnie odszukaj na liście pozostałe cele i sprawdź ich aktualność.

ZADAJ SOBIE PYTANIA:

- **Czy cele na liście są nadal godne uwagi?**
- **Czy pojawił się jakiś nowy cel gotowy do dopisania do listy?**
- **Czy któryś z celów powinien zniknąć z listy lub wymaga zmiany?**

Teraz rozumiesz już, w jaki sposób wszystkie omawiane elementy przeplatają się i wpływają na proces planowania finansowego: twoje wartości wpływają na twoje potrzeby i cele; podejmowane przez ciebie decyzje wpływają na twoje cele; wydawanie pieniędzy na rzeczy, których pragniesz, może ograniczać pieniądze na to, czego potrzebujesz; wszystko to zaś wiąże się z twoją osobistą odpowiedzialnością finansową.

Oto planowanie finansowe w pigułce: umiejętność sprawiania, by twoje pieniądze pracowały na życie, którego pragniesz. Uważaj, aby nie dać się tutaj złapać w pułapkę i pozwolić, by to pieniądze kontrolowały ciebie. Pieniądze to jedynie środek prowadzący cię do celu.

Jeżeli posiadasz własny plan finansowy, nie będziesz się długo zastanawiał nad wyborem kierunku, kiedy staniesz na rozdrożach własnego życia. Zamiast zastanawiać się nad wyborem drogi, bez punktu zaczepienia, będziesz doskonale wiedział, dokąd zmierzasz zarówno dziś, jak i jutro, i będziesz miał znacznie lepsze pomysły, w jaki sposób tam dotrzeć.

Czego nauczyłeś się z Rozdziału Pierwszego:

- Pięć kroków w planowaniu finansowym;
- Różnica pomiędzy potrzebą i zachcianką;
- W jaki sposób wyznaczać „inteligentne" cele (metodą SMART);
- Sposób, w jaki wykorzystujesz swoje pieniądze, wpływa na twoje cele;
- Co oznacza osobista odpowiedzialność finansowa.

Czas na działanie

Rozpocznij od wypisania poniżej dwóch WIELKICH finansowych celów, które chciałbyś osiągnąć w swoim życiu.
Pamiętaj, sięgaj do gwiazd! Nie masz żadnych ograniczeń!

Następnie napisz dla każdego z celów po dwa małe kroki, które mógłbyś wykonać dzisiaj i które by cię do nich zbliżyły.

DO GWIAZD SIĘGAJĄ CI, KTÓRZY WYCIĄGAJĄ KU NIM RĘCE.

MAŁE KROKI = WIELKIE CELE

PIERWSZY WIELKI CEL:

↑

Drugi krok:

↑

Pierwszy krok:

DRUGI WIELKI CEL:

↑

Drugi krok:

↑

Pierwszy krok: